

NORDISK KULTUR I FREMDRIFT

Kulturministeriets formandskabsprogram 2010

Globalisering | Klima ↔ Kultur | Videreudvikling

Billede: Kulturministeriet

Kulturens mangfoldige facetter

Kulturen og kunsten er et tveægget sværd. På den ene side kan det skære dybt ind i menneskets bevidsthed, sind og følelser. Det kan lindre og more, det kan underholde, skabe forståelse og udvikle. På den anden side er sværdet lige så skarpt og anses af nogle som farligt – det er kulturen og kunstens samfundskritiske og visionære aspekt.

At gribe om skæftet og bruge dette sværd som redskab skal gøres med omhu, respekt og forsigtighed.

Kultur og kunst har disse to iboende aspekter, og tilsammen er de med til at skabe sammenhængskraft, nytænkning og balance i samfundet. Kulturen og kunsten kan bidrage til forståelse og samarbejde i en globaliseret verden, som står over for mangfoldige udfordringer.

Kulturen og kunsten er og har altid været på forkant i forhold til globaliseringen. Selv når grænser er lukkede, og fjendskab hersker, er kultur og kunst grænseoverskridende og grænsenedbrydende. Det er et dialogværktøj, som skaber kontakter og netværk på tværs af sprog, traditioner og samfundsordner. Kunsten taler et universelt sprog, og de forskellige kulturer taler med hinanden med gensidig respekt.

Jeg får her lyst til at nævne en finurlig historie jeg har hørt fra vores del af verden:

I 1990 kom en officielle delegation på besøg til Letland fra den finske regering – det var en kulturdelegation. Hvordan kunne det lade sig gøre, når Letland endnu ikke var selvstændig? Ganske enkelt. Sovjetunionen havde glemt at ophæve den gamle kulturaf-tale mellem Letland og Finland. Det var derfor en de facto accept – en markering – fra Finlands side, at Letland igen havde status som en suveræn stat.

Jo- Norden er på forkant kulturelt og til tider også modig. Jeg vil ikke der med sige, at dette eksempel var afgørende for Letland og de to andre Baltiske landes løsrivelse fra Sovjetunionen, men kultursamarbejdet gik i brechen for selvstændighed og var med til at bane vejen.

Det gør nordisk kultur og kunst stadigvæk.

Efter min overbevisning er der derfor ikke grund til at forholde sig skeptisk til den fællesnordiske satsning på globalisering. Kultur – og kunstområderne kender allerede udfordringerne, og somme tider løsninger og de historiske perspektiver, bedre end de fleste andre samfundsområder.

Carina Christensen
Kulturminister

Foto: Mads Flummer

Formandskabets Kulturprogram

De overordnede prioriteringer i det samlede danske formandskabsprogram (statsministerens og samarbejdsministerens program) er blandt andet: globaliseringsindsatser, klima/miljøudfordringen, samarbejdet med Vestnorden og Arktisk Råd samt Norden som bæredygtig region. De enkelte fagministerråd bør ligeledes fortsætte processen med at effektivisere/reformere Nordisk Ministerråds organisering og samarbejdsmetoder mv. Disse relevante og brede prioriteringer er på mange måder skræddersyet til kulturområdet.

Det danske formandskabs kulturprogram i 2010 lægger vægt på følgende opgaver og satsninger:

Globaliseringsinitiativer

- At videreudvikle og gennemføre 9 konkrete globaliseringsindsatser og projekter vedtaget af kulturministrene inden for rammerne af Statsministrenes globaliseringsstrategi. Side 4.
- At søge at etablere et mere koordineret samarbejde mellem de nordiske landes nationale kulturinstitutioner, råd og nævn i forhold til fællesnordiske kultursatser i andre lande og regioner. Side 7.
- En opfølgning og udvidelse af de kulturelle og kunstneriske satsninger, som foregår i Danmark i forbindelse med klimakonferencen COP15 i København i december 2009. Side 9.

Nyhavn i København - Danmark

Foto: Johannes Jansson/norden.org © NN - norden.org

Effektivisere/reformere Nordisk Ministerråds organisering og samarbejdsmetoder mv.

- Prioritering af væsentlige opgaver i forhold til udvikling af organisation og rammer for Ministerrådets indsatser i det fællesnordiske kultursamarbejde, dvs. blandt andet at udvikle og styrke formandskabets handlingsmuligheder og udvikle arbejdsformer i Ministerrådet, Embedsmandskomiteén samt i Ministerrådets sekretariat.
- At videreudvikle koordinering og samarbejde med Nordisk Kulturfond.
- Opfølgning og udvikling af de prioriteringer og indsatsområder – specielt de fællesnordiske kultur- og kunstprogrammer – som de nordiske kulturministre i Nordisk Ministerråd finder væsentlige i forhold til det fællesnordiske kultursamarbejde.
- En kontinuitet i forhold til tidligere og kommende formandskabssatser.

Det er naturligvis oplagt at bruge pejlemærkerne og prioriteringerne i det samlede danske formandskabsprogram som et af udgangspunkterne for det fællesnordiske kulturprogram i formandskabsperioden 2010. Det er dog væsentligt, at programmet også i meget høj grad understøtter og udvikler det fællesnordiske kultursamarbejde inden for de rammer og policies, som Ministerrådet Kultur arbejder med nu, og også den udvikling af samarbejdet, som de nordiske kulturministre samlet ønsker.

Et vitalt og fremadrettet samarbejde, som underbygger de nordiske værdier og derved sammenhængskraft, kulturel udvikling og bæredygtighed i de enkelte lande og i Norden som helhed.

Samtidig er de nordiske kulturministre enige om, at det ikke alene er ønskeligt, men også nødvendigt, at Norden som region står samlet over for de udfordringer, globaliseringen indebærer. I en tid som vores, hvor klima- og finanskriser præger den globale dagsorden, er der en konstant, man kan regne med – det er kulturen og kunsten – som heldigvis altid er i udvikling og kan samarbejde over grænser og mellem regioner uden problemer.

Konkrete globaliseringsinitiativer inden for det fællesnordiske kulturområde

En af prioriteterne i det danske formandskab i Nordisk Ministerråd i 2010 er temaet ”Norden i det internationale samfund”.

I en globaliseret verden øges konkurrencen om at tiltrække sig opmærksomhed imellem verdens regioner. Norden er et stærkt brand, som er kendt af mange i verden. Derfor giver det merværdi for de enkelte nordiske lande at lave fælles satsninger – også inden for kulturområdet.

Kulturen er en grundlæggende fællesnævner for Norden og derfor vigtig i den internationale branding af Norden. For at styrke mulighederne for at anvende kultur til branding vil formandskabet arbejde for økonomisk fokusering på særlige indsatser og fællesnordiske kulturfremstød. Nye muligheder for bedre koordineret netværkssamarbejde imellem nationale, nordiske kulturinstitutioner, råd og nævn vil blive undersøgt. Konkret vil der blive gennemført initiativer, der sætter nordisk kultur og nordiske kulturprodukter på verdenskortet, eksempelvis inden for globaliseringssatninger ”Kultur og Kreativitet”.

Nordens Hus på Færøerne

Foto: Nordens Hus på Færøerne © NN - norden.org

I globaliseringssammenhæng er der allerede planlagt større fællesnordiske kultursatsninger. Formandskabet vil fortsætte med at gennemføre dette arbejde og også vurdere nye tiltag. Det drejer sig om følgende satsninger/projekter:

- I september 2009 Filmsatsning i Toronto. Nordiska film- og TV-fond promoverer nordiske film- og tv-produktioner på den internationale filmfestival i Toronto i september 2009. Konceptet går ud på at skabe nysgerighed hos pressen, repræsentanter for filmfestivaler og købere til det ”nyeste nye”, det vil sige nordiske film- og tv-produktioner, som endnu er under udarbejdelse.
- På verdensudstillingen, EXPO, i Shanghai i 2010 planlægger de nordiske landes kulturministre en udstilling om nordisk bæredygtig landskabsarkitektur. De nordiske arkitekturcentre producerer i et samarbejde en udstilling om nordisk landskabsarkitektur i byer (med forbindelse til Expo-temaet ”Better City, Better Life”), med en efterfølgende vandrestilling. Udstillingskonceptet ”ny nordisk landskabsarkitektur” har som mål at bidrage til en nyformulering af landskabets og landskabsarkitekturens betydning og kapacitet. Landskabsarkitektur har et stort, men desværre ofte uudnyttet potentiale i forhold til at bidrage med resourcebevidsthed og holdbare løsninger for at sammenflette bebyggelse, landskab, produktion, infrastruktur og natur. Udstillingen sætter fokus på nordisk landskabsarkitektur som et strategisk redskab i resourcebevidst udvikling og planlægning, som fokuserer på dagens klima- og miljømæssige udfordringer.
- Den store franske bogmesse Salon du Livre i Paris har inviteret de nordiske lande til at være i fokus i 2011. Messen er en unik mulighed for at præsentere nordiske litteraturer og forfattere for verdens fransktalende publikummer. Området er vigtigt, da vi alt for ofte nøjes med at varetage globaliseringsopgaver på engelsk, og verden er sprogligt meget større... Satsningen er tillige særdeles værdifuld i forhold til markedsførings- og oversætningsaspekterne for nordisk litteratur generelt.
- Nordisk satsning på samarbejde mellem kulturinstitutioner og skoler. Det nordiske netværk for kunst, kultur og skole skal afholde en konference med internationalt fokus, blandt andet med henblik på kompetenceudveksling og som muligt afsæt for et program med udveksling af projekter, skolelever og kunstnere.
- Udarbejdelse af en international medie- og kommunikationsstatistik som indikatorer for god forvaltning. En international og efterspurgt mediestatistik (Nordic Public Service Media Map) udarbejdet i regi af Nordisk Ministerråd skal styrke Nordens rolle som global og kvalitetsbevidst vidensproducent.
- Nordens center for Ny Nordisk Mad etableres med det formål at formidle og sprede viden om nordiske råvarer og nordisk gastronomi regionalt og internationalt.
- Nordicoms UNESCO opdrag som videns- og dokumentationscenter for børn, unge og medier – International Clearinghouse on Children, Youth and Media – skal forstærkes frem til World Summit on Media for Children and Youth, som for første gang arrangeres i Europa (i Karlstad, Sverige) i 2010.
- Verden i Norden/Norden i verden. De fem nordiske huse og institutter bidrager med et samlet indspil til, hvordan de vil varetage rollen som vindue og samarbejdspartner i forhold til Nordens naboregioner og nabokulturer. Forholdet til naboregioner og nabokulturer bør nok ses i sammenhæng med den videreudvik-

ling af *Northern Dimension Partnership on Culture*, som bliver udformet på EU-niveau og Nordlig dimensions niveau i 2009.

- I forhold til ”branding” af Norden kan det også være interessant i højere grad at vurdere, om de fællesnordiske kulturpriser (Litteratur, Musik- og Filmprisen) kan benyttes som spydspidser i forhold til omverdenen.

Skilt til resten af verden - Åland

Foto: Silje Bergum Kinsten © NN - norden.org

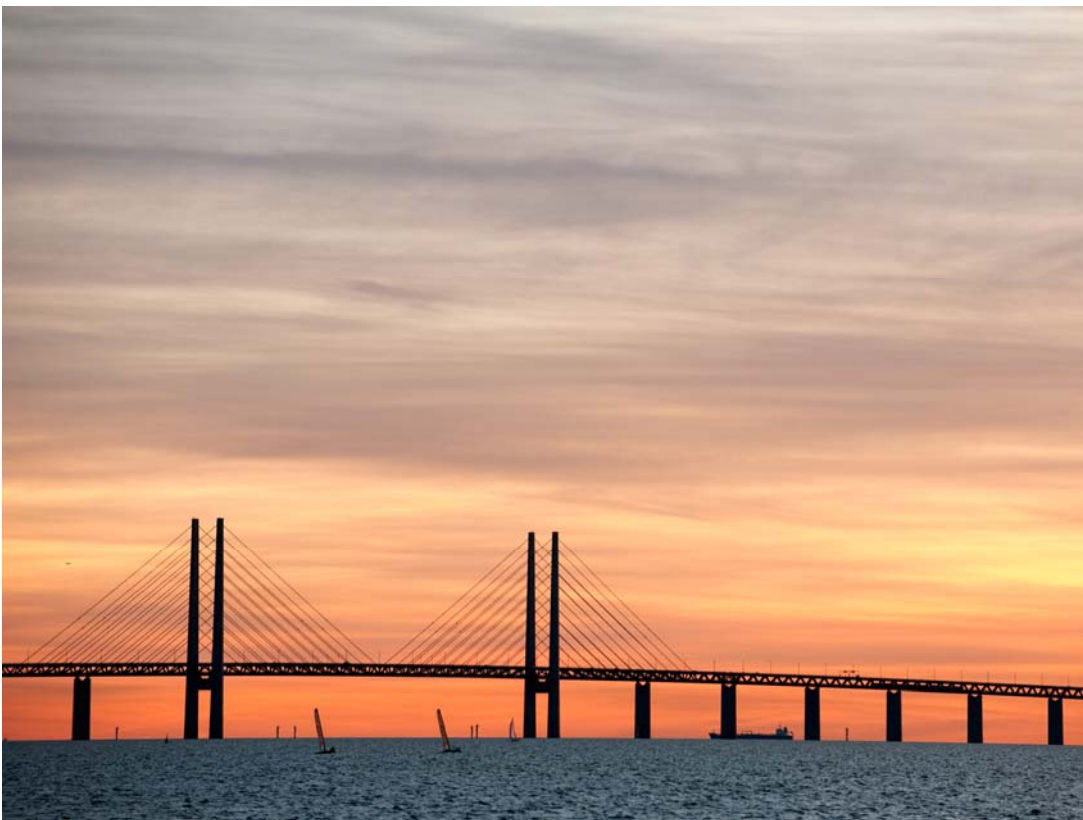
Koordineret samarbejde mellem nordiske kulturinstitutioner, råd og nævn

Foruden de ovennævnte tiltag vil formandskabet undersøge nye muligheder for bedre koordineret netværkssamarbejde imellem nationale, nordiske kulturinstitutioner samt nationale råd og nævn. Der vil blive afholdt 3 Nordiske KulturFora dvs. dialogseminarer der inddrager og involverer interessenter fra de nordiske lande i dette arbejde.

I en globaliseret verden er samarbejde og netværk over landegrænser af større og større betydning for udvikling, kvalitet og gennemslagskraft, og for kultur, og kunstliv er det af afgørende betydning at komme i en international dialog.

De fællesskaber, der er gennem samarbejdet i Nordisk Ministerråds regi, har allerede vist sig frugtbare, og en høj grad af nordisk merværdi bliver meget tydelig, når man ser på Norden i verden. Således er der gennem flere år oparbejdet løst funderede netværk inden for bl.a. musik, scenekunst, litteratur og billedkunst. Disse netværk samarbejder fra tid til anden om større fællesnordiske satsninger, hvor det at være nordisk bliver det samlende fællesskab i forhold til den øvrige verden.

De nordiske landes kulturelle institutioner er imidlertid i et globalt perspektiv meget små og står ofte alle i hver deres lande. Et yderligere og mere systematisk samarbejde vil ikke blot kunne skabe en nordisk merværdi og brande Norden i verden, men også kvalificere og udvikle de nationale institutioners arbejde. Endvidere er dette samarbejde ofte også af afgørende betydning i de mindre, selvstyrende områder, hvor den institutionelle forankring ikke har en volumen, der kan matche en global udfordring.

Øresundsbroen - forbinder Danmark og Sverige

Foto: Johannes Jansson/norden.org © NN - norden.org

Initiativet om koordineret og fællesnordisk samarbejde mellem nordiske landes kulturinstitutioner har derfor til formål at samle og opbygge netværk og samarbejde på tværs i Norden med henblik på dels at styrke den internordiske videndeling og kvalitetsudvikling, dels at styrke Norden som kulturregion i verden.

Konkret foreslås det at udmønte initiativet i to satsninger af netværksskabende karakter.

Nordisk kunst i verden – Netværk mellem kunst- og kulturråd

Et KulturForum for ledere og udvalgsmedlemmer fra de nordiske kunst- og kulturråd og tilsvarende organisationer og netværk i Vestnorden.

KulturForumet skal have til formål at udarbejde strategier og samarbejdsformer for fælles initiativer om formidling og støtte af nordisk kunst og kultur i verden. Målet skal være todelt:

- a) Udarbejdelsen af et let formaliseret netværk, der kan tilbyde en samarbejdsramme for nuværende og fremtidige initiativer, som hvert land og hver region kun vanskeligt kan løfte alene, og hvor det nordiske fællesskab og den nordiske profil vil tilføre en merværdi.
- b) Udarbejdelse af en fællesnordisk vision for en sammentænkning af de nordiske og de nationale fokus- og støtteområder med henblik på at opnå en optimal synergi i arbejdet.

Nordisk kvalitetsudvikling – Netværk mellem kulturinstitutioner mv.

De nordiske kulturinstitutioner og regionernes ansvarlige for kunst- og kulturformidling består af meget små enheder, hvor den kollegiale kompetenceudvikling ofte har begrænset mulighed. Ved fællesnordisk samarbejde om kvalificering og kompetenceløft sikres et højere niveau samt større mulighed for konkret tvær- og enkeltfaglig udveksling af best practice og viden.

På litteraturområdet er en sådan indsats allerede indledt med årlige faglige udviklingsseminarer for de nordiske litteraturcentres medarbejdere. Et initiativ og en videndeling, der har vist sig nyttig især for de vestnordiske og samiske deltagere, som lokalt har færrest ressourcer og et lille netværk. Forslaget er her at udvide disse seminarer til at dække samtlige kunstformidlingsinstitutioners virkeområder.

Den danske Kunststyrelse vil, sammen med Nordisk Ministerråds Sekretariat, arrangere et KulturForum for de nordiske landes kulturinstitutioner, – organisationer og – netværk mv.

klima ↔ kultur en global udfordring

klima ↔ *kultur* –satsningen kan ses som en tænketank i forhold til et af de mest sårbare områder i verden – det arktiske område. Ændringer i klimaet har fået og vil få vidtrækkende konsekvenser for samfundet, kulturen og det enkelte menneske i dette område – hurtigt og kontant.

Kan kulturen – kunsten og kulturarven – være en indgangsvinkel til at skabe bedre opmærksomhed, forståelse og accept af konsekvenserne af de klimatiske ændringer?

Hvordan kan kulturen bidrage som en stabiliserende faktor, når samfundet og det enkelte menneske bliver udsat for krav om ikke alene teknologiske, men også i høj grad kulturelle og menneskelige ændringer, som konsekvens af de klimatiske og naturmæssige ændringer?

Dette er spørgsmål, som ikke alene vedrører det arktiske område, men vil blive en global udfordring i de kommende år. Norden kan måske bidrage til en bedre og bredere forståelse for problemerne og de udfordringer, samfundet står over for, ved en indsats, der er specifik i forhold til det arktiske område, men generelt i forhold til verden.

Lofoten - Norge

Foto: Nikolaj Bock © NN - norden.org

De tekniske, strukturelle, miljømæssige mv. udfordringer, der vil kunne afhjælpe konsekvenserne af klimatiske ændringer, er i fokus, men de kulturelle aspekter er måske lige så vigtige for fremtidens samfund, idet udfordringerne må opfattes ud fra et helhedsperspektiv, hvor menneskets forståelse for udfordringerne er væsentlig.

I forhold til samfundet og mennesket vil den værdimæssige og identitetsmæssige virkelighed blive ændret. Der vil være behov for at fokusere på dette i lige så høj grad som i forhold til nødvendige ændringer af teknologi, strukturer mv.

Kulturområder, der muligvis kan være særlig relevante og kan have en gennemslagskraft i denne proces, er:

- kulturarven, der kan give os erfaring og forståelse for, hvorledes klimaændringer i fortiden har påvirket naturen og samfundet, og derved hvorledes det enkelte menneske har kunnet beholde ligevægt og tilpasse sig i forhold til nye omgivelser og forudsætninger.
- det skrevne ord og sproget, dvs. litteraturen og historien, der både ser tilbage og fremad i tiden.

Projektet er et første skridt i Nordisk Ministerråd Kulturs regi, der eksplicit søger at bidrage til forståelse og indsigt i forhold til de konsekvenser af klimaændringerne, som samfundet, kulturen og det enkelte menneske bliver stillet over for.

klima ↔ natur ↔ litteratur/sprog

Den overordnede indgangsvinkel er at se miljø- og klimaændringer og de konsekvenser dette har for naturen, samfundet og mennesket, igennem litteraturens/sprogets og kulturens "optik" og derved synliggøre ændringer og konsekvenser på en anden og muligvis mere vedkommende måde end tekniske redegørelser, statistik eller fotodokumentation.

Kulturen og måske specielt litteraturen og sproget har potentiale til at yde sit eget selvstændige og kvalificerede bidrag til den globale klimaudfordring. Den globale klimaudfordring drejer sig grundlæggende om blandt andet erkendelse. En personlig erkendelse af klimaudfordringen. Her har litteraturen noget helt unikt at spille ind med. Hvis det skal gøres levende for os, så er det ikke nok med videnskab og journalistik - så skal kunstens og kulturens og i særlig grad litteraturens udtrykskraft på banen.

Norden hus i Reykjavik - Island

Foto: Johannes Jansson/norden.org © NN - norden.org

Sproget er meget mere end kun ”sprog”. Sproget udtrykker blandt andet opfattelsen af vore omgivelser og udvikles af vore omgivelser. Sproget er levende, men også en abstraktion – et samlet begreb – som udvikles, når en gruppe mennesker har levet i en bestemt geografi, et bestemt klima og en bestemt natur. For eksempel har eskimoerne 8-10 forskellige ord for ”is” og samerne har lige så mange for ”sne”.

Det er vigtigt, at kunsten og kulturen bidrager med integritet, nuancer, den skæve vinkel og det overraskende perspektiv. For udfordringen er ikke kun at skabe bevidsthed, men også at skabe levende dialog og nye kreative løsninger. Også her vil den kulturelle sektor få en vigtig rolle at spille i forhold til at skabe et bæredygtigt samfund, som man virkelig har lyst til at leve i.

Som udgangspunkt vil satsningen bygge på Kulturministeriets koncept i 2009 i forbindelse med COP15, men vil videreudvikle det ud fra de erfaringer og idéer/resultater mv., der viser sig i ved gennemførelse af projektet i 2009.

Der planlægges et KulturForum dvs. et dialogseminar, der inddrager og involverer interessenter fra de nordiske lande i dette arbejde medio juni 2010 i Nordens Hus i Reykjavik. Konferencen vil ligeledes som udgangspunkt bygge videre på Kulturministeriets event COP Kreative om kultur og klima i 2009.

Det Nordiske Litteraturnetværk, Nordens Hus i Reykjavik og Nordisk Ministerråds Sekretariat arrangerer KulturForum i Nordens Hus.

klima ↔ natur ↔ kulturarv

Kulturarven kan bidrage med væsentlig forståelse i forhold til, hvorledes klimatiske og miljømæssige ændringer har påvirket mennesket og derved menneskets samfundsmæssige, kulturelle og kunstneriske virkelighed og forudsætninger i fortiden.

Kan vi i vores moderne samfund, med de ændringer/udfordringer, der nu sker og vil ske inden for klima- og miljøområdet, lære noget af fortiden, som kan give os en bredere og mere nuanceret base til forståelse af de menneskelige, samfundsmæssige og kulturelle konsekvenser af klimaændringerne?

Den arktiske region er i særdeles grad sårbar og derved et naturligt objekt for et samfundsmæssigt ”laboratorium” for de miljø- og klimaændringer, der sker. Hvordan vil disse ændringer påvirke både den immaterielle og den materielle kulturarv? Hvad vil konsekvenserne være for det enkelte menneske, samfundet og derved også den kulturelle og kunstneriske virkelighed, vi lever i og af?

En lang række overordnede spørgsmål kan stilles, og der er behov – ikke alene for konkrete svar – men for at bruge de erfaringer, som kulturarven kan bidrage med.

Den danske Kulturarvsstyrelse og Grønlands Hjemmestyre vil sammen med Nordisk Ministerråds Sekretariat, arrangere et KulturForum dvs. et dialogseminar, der inddrager og involverer interessenter fra de nordiske lande i dette arbejde i Sydgrønland medio august 2010.

Placeringen af konferencen/workshoppen kan også ses i forbindelse med arbejdet med at promovere området rundt i Narsarsuaq, hvor de første vikinger (Erik den Røde) kom til Grønland og bosatte sig, som en UNESCO Cultural Heritage site.

Båd og isfjeld – Grønland

Foto: Nikolaj Bock © NN - norden.org

Væsentlige opgaver i forhold til organisering af det fællesnordiske kultursamarbejde i 2010

Formandskabet har et overordnet ansvar for at fortsætte initiativer i forhold til at udvikle og fokusere det fællesnordiske kultursamarbejde. I løbet af 2010 er der en række presserende opgaver og beslutninger inden for Ministerrådets almindelige virksomhed, som de nordiske kulturministre skal tage stilling til.

De væsentligste er:

- **Handlingsplanarbejde.** Strukturomlægningen inden for det fællesnordiske kultursamarbejde i 2005 – overgang fra en faglig opdelt struktur til en struktur baseret på 3-årige programmer primært inden for kunstområderne – trådte i kraft 1. januar 2006. Samtidig trådte Nordisk Ministerråds kulturhandlingsplan for 2006 – 08 i kraft. Denne handlingsplan blev forlænget til også at omfatte året 2009. I løbet af sidste kvartal 2009 og ind i 2010 skal der udarbejdes en revideret handlingsplan for det fællesnordiske kultursamarbejde for perioden 2010 – 2012.
- **Evaluering af programmerne.** De 3-årige programmer – kunst- og kulturprogrammet, mobilitetsprogrammet og computerspilprogrammet for børn og unge blev ligeledes forlænget, og det blev besluttet, at programmerne skal evalueres i løbet af 2010/11.
- **Videreudvikle Den Nordlige Dimensions Kulturpartnerskab.** I 2007 tog Ministerrådet for Kultur initiativ til at etablere et kulturpartnerskab under EU-programmet Den Nordlige Dimension. Ultimo 2009 tager The Northern Dimension Ministerial Meeting endelig beslutning om partnerskabets etablering.
- Danmark vil i samarbejde med Spanien, som har formandskabet i EU 1. halvår 2010, og andre relevante parter være vært for et KulturForum i Skt. Petersborg, som skal markere etableringen af et Kulturpartnerskab under Den Nordlige Dimension. Målet er at skabe synlighed om partnerskabet og forankre det hos potentielle partnere. Kulturforummet har kreative industrier på dagsordenen, og såvel kulturelle aktører og økonomiske stakeholders som beslutningstagere vil blive inviteret til at deltage.

Sporvogn - Finland

Foto: Johannes Jansson/norden.org © NN - norden.org

- **Kontinuitet mellem formandskabslande.** Undersøgelse af om det ville være ønskeligt og hensigtsmæssigt med en større og mere formaliseret kontinuitet mellem de enkelte års formandskaber inden for det fællesnordiske kultursamarbejde.
En mere formaliseret struktur på dette område vil svare til EU's struktur med et tættere samarbejde mellem formandskabslandet, det forrige formandskab og det kommende formandskab.
- **Samarbejde med Nordisk Kulturfond.** En fortsat dialog med Nordisk Kulturfond om, hvorledes tilrettelæggelse af henholdsvis fondens og Ministerrådets støttemuligheder på kunst- og kulturområderne fungerer bedst sammen. Der bør skabes et præcist overblik således at støttemuligheder til kunstprojekter og mobilitet mv. ikke overlapper og heller ikke bliver uoverskuelige for potentielle ansøgere.